

Есеп

COLOR химиялық компаниясының ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық департаменті сыртқы ауада қолдануға арналған коррозияға қарсы жоғары төзімді жаңа эмаль жасады. Бұл өнімдерді өндіру бірнеше жылдан кейін өзін-өзі ақтай алады. Қазіргі уақытта бұл жоба бояу өндірісі туралы шешім қабылдау керек кезеңге жетті.

Маркетинг бөлімінің болжамы бойынша, бір құты 2200 теңге бағамен жылдық сатылым көлемі 25 000 құты бояуды құрауы мүмкін. Фирмаға жобаны бастау туралы шешім қабылданған күннен бастап екі жыл ішінде салынып, өндіріске дайын болатын жаңа зауыт қажет. Зауытқа 10 гектар жер телімін қажет етеді, компанияның 2014 жылдың аяғында 1,2 миллион теңгеге қолайлы жер телімін сатып алу мүмкіндігі бар. Ғимараттың құрылысы 2015 жылдың басында басталып, 2016 жылы жалғасуы мүмкін. Құны нормативтік тозуы 33 жылды құрайтын ғимарат 8 млн теңгеге бағаланды; 4 млн теңге сомасында мердігерге төлем 2015 жылдың 31 желтоқсанында, ал қалған 4 млн теңге 2016 жылдың 31 желтоқсанында төленеді.

Қажетті жабдық 2016 жылдың аяғында орнатылады және 2016 жылдың 31 желтоқсанында төленеді. Стандартты қызмет ету мерзімі бес жыл болатын жабдық орнатуға 500 000 теңге және 9,5 миллион теңгені құрайды.

Амортизациялық аударымдар нормалары негізгі қорлар объектісінің стандартты қызмет ету мерзіміне байланысты анықталады. Сонымен қатар, ғимаратқа біркелкі есептеу әдісі, ал жабдыққа жеделдетілген әдіс қолданылады.

Жоба сондай-ақ бірінші жылдағы болжамды сату көлемінің 12% таза айналым капиталына бастапқы инвестицияны талап етеді. Айналым капиталына бастапқы инвестиция 2016 жылдың 31 желтоқсанында жүзеге асырылады, ал әрбір келесі жылдың 31 желтоқсанында таза айналым капиталы келесі жылы күтілетін сату көлемінің 12% өсіміне тең сомаға өседі. Жобаның болжамды мерзімі – алты жыл. Алты жылдан кейін жердің нарықтық бағасы 1,7 миллион теңге, ғимарат 1 миллион теңге, ал құрал-жабдықтар 2 миллион теңге болады деп күтілуде.

Өндірістік бөлімнің бағалауы бойынша ауыспалы шығындар сату көлемінің 65%-ын құрайды, ал амортизацияны есептемегенде тұрақты үстеме шығыстар пайдаланудың бірінші жылында 8 млн.

Амортизацияны есептемегенде сату бағасы мен тіркелген үстеме шығыстар инфляция нәтижесінде өседі деп күтілуде, бұл жобаның қолданылу мерзімі ішінде жылына орта есеппен 6% құрайды.

Табыс салығының мөлшерлемесі 30%; фирма капиталының орташа өлшенген бағасы (дисконт мөлшерлемесі) 11% құрайды. Қабылданған есеп саясатына сәйкес күрделі салымдар бюджетін қалыптастыру кезінде ақша қаражаттарының қозғалысы әр жылдың соңында есепке алынады. Зауыт 2017 жылдың 1 қаңтарында іске қосылатындықтан, бірінші операциялық ақша ағындары осылайша 2017 жылдың 31 желтоқсанында болады.

Компания үшін бұл жобаны жүзеге асырудың орындылығын бағалау қажет.

Есепті шешудің мақсаты мен реттілігі

Есептің жалпы тұжырымы және оның сипаттамасы жоғарыда тестке арналған тапсырмада келтірілген. Бастапқы деректердің нұсқалары Қосымшаның негізінде анықталады, мұнда ХХ баға кітапшасының нөмірінің соңғы екі цифры болып табылады.

Бұл мәселені шешудің мақсаты мынаны болжайды:

- ✓ инвестициялық жобаны талдау мен бағалаудың тәртібімен және алгоритмімен танысу;
- ✓ ақша қозғалысы элементтерінің құрамы мен құрылымын анықтау (шығу және түсу);
- ✓ инвестициялардың тиімділігін бағалаудың негізгі әдістерін оқу;
- ✓ инвестициялық жоба тиімділігінің аналитикалық көрсеткіштерін есептеуде практикалық дағдыларды алу;
- ✓ алынған нәтижелерді талдау және түсіндіру және инвестициялық шешім қабылдауды үйрену;
- ✓ инвестициялық тиімділік көрсеткіштерінің байланысын көру;

Тест мазмұны міндетті түрде кіріспеден, негізгі бөлімнен және қорытындыдан тұруы керек.

Кіріспеде кәсіпорынның, инвестициялық жобаның инвестициялық қызметінің теориялық аспектілері ашылып, инвестицияларды бағалауда қолданылатын әдістердің мәні мен ерекшеліктері, мәселені шешу мақсаттары айқындалады.

Негізгі (мазмұндық) бөлік мәселенің шешілу барысын көрсететін бірнеше бөлімдерден тұруы керек. Келесі тапсырмалар тізбегі ұсынылады:

1) Бастапқы мәліметтерді есептеу.

- ✓ Күрделі салымдар.
- ✓ Жобаны пайдалануға бергеннен кейін пайда болатын ақша ағындары.
- ✓ Салықтарды қоса алғанда қалдық құнның есебі.
- ✓ Шоғырландырылған ақша ағыны.

2) Аналитикалық коэффициенттерді есептеу.

- ✓ Таза төмендетілген әсерді есептеу әдісі.
- ✓ Инвестициялық табыстылық индексін есептеу әдісі.
- ✓ Инвестициялар кірісінің ішкі нормасын есептеу әдісі.
- ✓ Инвестициялардың өтелу мерзімін анықтау әдісі.
- ✓ Бухгалтерлік (бухгалтерлік) табыстылық коэффициентін есептеу әдісі

3) Нәтижелерді талдау және шешім қабылдау.

Қорытындыда атқарылған жұмыстардың нәтижелері қорытындыланады, талдау нәтижелері бойынша қорытындылар жасалады, инвестициялық жоба бойынша шешімнің негіздемесі көрсетіледі.

Шартты мысал арқылы есепті шешу алгоритмін қарастырайық.

4.2 Бастапқы мәліметтерді есептеу

4.2.1 Күрделі салымдар. Талдаудағы бірінші қадам жобаны аяқтау үшін қажетті барлық инвестицияларды қосу болып табылады; Бұл 1-кестеде орындалған. Назар аударатын екі мәселе бар. Біріншіден, жер амортизацияға жатпайды, ол кестенің соңғы бағанында көрсетілген. Екіншіден, негізгі капиталға инвестициялардан басқа, таза айналым капиталына инвестициялар қажет 2006 ж.

1-кесте – Күрделі салымдар, 2004-2006 жж (млн теңгемен)

	2014	2015	2016	Жалпы шығындар	Амортизацияға жатады
Жер	1,2	0	0	1,2	0
Ғимарат	0	4,0	4,0	8,0	8,0
Жабдық	0	0	10,0	10,0	10,0
Жалпы негізгі қорлар	1,2	4,0	14,0	19,2	
Таза айналым капиталы	0	0	6,6	6,6	
Жалпы капитал салымы	1,2	4,0	20,6	25,8	

^a12% бірінші жылдағы сату көлемі: $0,12 \cdot 55\,000\,000$ теңге = 6 600 000 теңге.

4.2.2 Жобаны пайдалануға бергеннен кейін пайда болатын ақша ағындары. Инвестиция қажеттілігін бағалаудан кейінгі келесі қадам жобаны іске қосқаннан кейін ақша ағындарын болжау болып табылады (2-кесте).

Болжам фирма сарапшылары берген ақпаратқа негізделген. Сату бағасы мен тұрақты шығындар инфляция деңгейіне сәйкес жыл сайын 6%-ға өседі деп болжанатынына назар аудару қажет. Айнымалы шығындар жүзеге асыру көлеміне пропорционалды түрде өзгертіндіктен, осы соманың 65%-ын құрайтындықтан, жоспарда оларды 6%-ға арттыру қарастырылған. Таза айналым капиталының өзгеруі 2017-2022 жылдардағы өндірісті кеңейту үшін қажетті қосымша инвестицияны көрсетеді. (келесі жылы сату көлемінің 12%-ға артуы, бұл жағдайда инфляция әсерінің нәтижесі болып табылады). Таза айналым капиталына салынған инвестицияларды өтеу (қайтару) 2022 жылы өтеді.

Амортизациялық аударымдар сомасы қолданылатын амортизациялық есептеу әдісіне сәйкес анықталады. Сондықтан ғимаратқа біркелкі есептеу әдісі қолданылады, ал амортизация нормасы 3% құрайды. Жабдыққа жеделдетілген әдіс қолданылады, сондықтан амортизация нормасы біркелкі әдіс бойынша нормамен салыстырғанда екі есе артады ($100\% : 5 \text{ жыл} = 20\%$), яғни. 40%-ға тең ($20\% * 2$). Сонымен қатар, бұл ереже әр жылдағы жабдықтың қалдық құнына қолданылады. 2022 жылы осы жылдың басындағы жабдықтың барлық қалдық құны есептен шығарылды.

2-кесте – Таза ақша қозғалысы, 2007-2012 ж.ж (теңгемен)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Бағасы а	2 200	2 332	2 472	2 620	2 777	2 944
Сатудан түскен табыс б	55 000	58 300	61 798	65 505	69 436 233	73 602 407
	000	000	000	880		
Айнымалы шығындар в	35 750	37 895	40 168	42 578	45 133 551	47 841 564
	000	000	700	822		
Тұрақты үстеме шығындар а	8 000 000	8 480 000	8 988 800	9 528 128	10 099 816	10 705 805
Амортизация (ғимарат) г	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Амортизация (жабдық) г	4 000 000	2 400 000	1 440 000	864 000	518 400	777 600
Салық салынатын табыс	7 010 000	9 285 000	10 960	12 294	13 444 466	14 037 438
			500	930		
Корпоративтік табыс салығы (20%)	1402 000	1857000	2192100	2458986	2688893,2	2807487,6
Болжалды таза табыс	5 608 000	7428000	8768400	9835944	107555572,8	11229950,4
Ақшалай емес формадағы шығыстар д	4 240 000	2 640 000	1 680 000	1 104 000	758 400	1 017 600
Негізгі қызметтен түсетін ақша ағыны е	9 848 000	10068000	10448400	10939944	11513972,8	12247550,4
Таза айналым капиталына инвестициялар ж	-396 000	-419 760	-444 946	-471 642	-499 941	8 832 289
Таза жойылу құны з	0	0	0	0	0	5 315 000
Жалпы болжамды ақша ағыны	10 243	10 487	10 893	11411586	12013913,8	26394839,4
	000	760	346			

а 2018 жылғы бағалау болжамды 6% инфляция деңгейінің негізінде ұлғайтылды.

б Сатылым көлемі – 25 000 бірлік.

в сатудың 65% құрайды.

г Ғимарат бойынша амортизация нормасы – 3% (тікелей әдіс), жабдық үшін – 40% (жеделдетілген әдіс), 2022 жылы ағымдағы жылдың басындағы жабдықтың барлық қалдық құны есептен шығарылды.

д Бұл жағдайда ғимараттар мен жабдықтардың тозуы.

е Негізгі қызметтен таза кіріс кіріс плюс ақшалай емес шығыстар.

Келесі жылы сату көлемінің 12%-ға артуы. Мысалы, 2018 жылғы сату көлемі. 2017 жылмен салыстырғанда 3,3 млн.теңгеге артық, сондықтан 2017 жылы таза айналым қаражатының ұлғаюына инвестициялар 2018 жылы орындалуын қамтамасыз ете отырып, $0,12 * 3\,300\,000$ теңге = 396 000 теңгеге тең. Айналым капиталының таза кірісіне жинақталған инвестиция жобаның соңында 2022 жылы өтеледі.

з Есептеу алгоритмі 3-кестеде көрсетілген.

Салықтарды қоса алғанда қалдық құнның есебі. Талдау процесінде жобаны іске асыру үшін қажетті мүлікті жоюдан туындайтын ақшалай қаражаттардың қозғалысын бағалау қажет (3-кесте). Ол үшін 2022 жылғы жылжымайтын мүлік құнының болжамды және баланстық бағалаулары салыстырылады. Жер амортизацияға жатпайды, ал оның болжамды қалдық құны сатып алу шығындарынан асып түседі.

Осылайша, фирма корпоративтік табыс салығын төлеуге мәжбүр болады. Ғимараттың қалдық құны баланстық құннан аз және салық тұрғысынан ол шығынға сатылады. Кәсіпорынның салық салынатын табысы осы сомаға азаяды. Екінші жағынан, құрал-жабдық қалдық құнынан жоғары бағаға сатылады, сондықтан кәсіпорын 2 миллион теңге айырмадан табыс салығын төлеуге мәжбүр болады. Осылайша, пайдаланылған мүлікті жоюдан түскен ақшалай қаражаттардың жалпы қозғалысы жер учаскелері мен ғимараттарды және жабдықтарды сатудан түскен қаражат сомасын құрайды.

Кесте 3. - Салықтарды қоса алғанда қалдық құнның есебі, 2022 (теңгемен)

	Жер	Қоғамдық үй	Құрал - жабдық
Бастапқы құн	1 200 000	8 000 000	10 000 000
Бухгалтерлік бағалау (2012) а	1 200 000	6 560 000	0
Жойылу құны (нарықтық бағалау)	1 700 000	1 000 000	2 000 000
Жоюдан түскен пайда (зиян) б	500 000	-5 560 000	2 000 000
Корпоративтік табыс салығы	100 000	-1 112 000	400 000
Таза қалдық құн (салықтарды шегергендегі қалдық құн)	1 600 000	2112 000	1 600 000

Ескерту. Мүлікті таратудан түскен таза ақша қозғалысы: 1600 000 теңге + 2112 000 теңге + 1 600 000 теңге = 5 315 000 теңге.

Ғимараттың 2022 жылғы есептік бағалауы 1 440 000 теңге сомасындағы жинақталған амортизацияны шегергендегі бастапқы құнға тең. Жабдықтардың жинақталған амортизациясы 10 000 000 теңгені құрайды.

б Жер: 1 700 000 теңге (нарықтық құны) – 1 200 000 теңге. (баланстық бағалау) = 500 000 теңге – капиталдандырудан түскен табыс.

Ғимараттар: 1 000 000 теңге (нарықтық құны) – 6 560 000 теңге. (баланстық бағалау) = - 5 560 000 теңге - 2012 жылдың операциялық шығыстарының құрамында қарастырылған таратудан болған залал.

Жабдық: 2 000 000 теңге (нарықтық құн) - 0 теңге (баланс) = 2 000 000 теңге 2012 жылы негізгі қызметтен кіріс ретінде есептелген амортизациялық аударымдарды өтеуге.

4.2.4 Шоғырландырылған ақша қозғалысы. Талдау нәтижелерін қорытындылау үшін уақыт осі бойынша барлық таза ақша ағындарын біріктірген жөн (4 кесте).

4-кесте – Жыл соңындағы шоғырландырылған ақша қозғалысы (теңгемен)

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
-1 200 000	-4 000 000	-20 600 000	10 243 000	10 487 760	10 893 346	11411586	12013913,8	26394839,4